

כתיבתה // רاحיל לינא גונס

צילום // פיליפ טויטר

כתיבתה // רחל לאה גונס

צילום // פיליפ טויטר

שלושה כפרים שהם אחד //
סיור בעין חוד, עין הוד ועין חוד אלג'דידה

ثلاث قرى في واحدة //
جولة في عين حوض، عين هود وعين حوض الجديدة

حين كنت طفلة، كنا نذهب أُمي وأنا لزيارة قرية الفنانيين «عين هود». كان لدينا أصدقاء نسيت أسماعهم، ولكن جمال المكان ترك بي أثرا كبيرا. ذكرني بشمال كاليفورنيا، هناك ولدت وتبرعت إلى حين انتقالنا إلى إسرائيل، لحيّ عمالي عادي في شمال تل أبيب. معلومة واحدة بقيت في ذاكرتي: كان ممنوع على الولد الذي زرنا أهله تناول الحلويات في الأيام العادية (ليست أعياد). في أيام السبت سمح لنا تناول الحلويات دون حدود. ولأن زيارتنا كانت في نهايات الأسبوع فقد ربحنا أنا، أيضا، من الفوضى، وهكذا خرجت من هناك بشكل دائم مع أوجاع في البطن ورغبة في التقيؤ.

عين حوض، عين هود وعين حوض الجديدة، ثلاث قرى منفصلة في المكان والزمان، ولكن قصتها واحدة. في قرية الفنانيين عين هود، والتي كانت بيوتها حتى ١٩٤٨ بيوت قرية عين حوض، وكذلك في قرية عين حوض الجديدة المجاورة، تصطبخ اليوم حياة كاملة. بالمقابل، القرية الفلسطينية عين حوض لربما ليست حية، ولكنها بالتأكيد لا زالت قائمة، ليس فقط لأن بقاياها لا زالت كما هي، ولكن لأن التطلعات الشخصية والسياسية للسكان الأصليين وأبنائهم الذين يبلغون اليوم حوالي ٥٠٠ شخص (قسم منهم يسكن في عين حوض الجديدة) لا زالت قائمة وحية، وأملهم في العودة لم ينته.

עין הוד עין הוד עין חוד אלג'דידה

عدد السكان في ١٩٤٨ //

تושבים בשנת 1948 //

عدد السكان في ١٩٤٨ //

מספר תושבים בשנת

1948 //

عدد البيوت في ١٩٤٨ //

خشتان للرعاة

מספר בתים בשנת 1948 //

2 בקתות רועים

عدد البيوت في ١٩٤٨ //

מספר בתים בשנת 1948 //

مصادر المعيشة الرئيسية //

البناء، ومؤخرا سياحة
ومطاعم

מקורות פרנסה עיקריים //

בניין, ובאחרונה הסעדה
ותירות

מקורות פרנסה עיקריים //

الفنون والحرف اليدوية،
السياحة

מקורות פרנסה עיקריים //

אמנות ומלאכת יד,
תיירות

مدارس في المكان //

مدرسة ابتدائية اقيمت
عام ١٩٦٢

בתי ספר //

בית ספר יסודי אחד,
שהוקם ב-1962

المدارس //

حضانة أطفال واحدة

בתי ספר //

גן ילדים אחד

مواقع دينية //

مواقع دينية //

مسجد

אתרי דת //

מסגד

-

אתרי דת //

-

تاريخ الإقامة //

١٩٤٨

תאריך הקמה //

1948

تاريخ الإقامة //

١٩٥٤

תאריך הקמה //

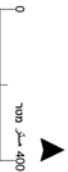
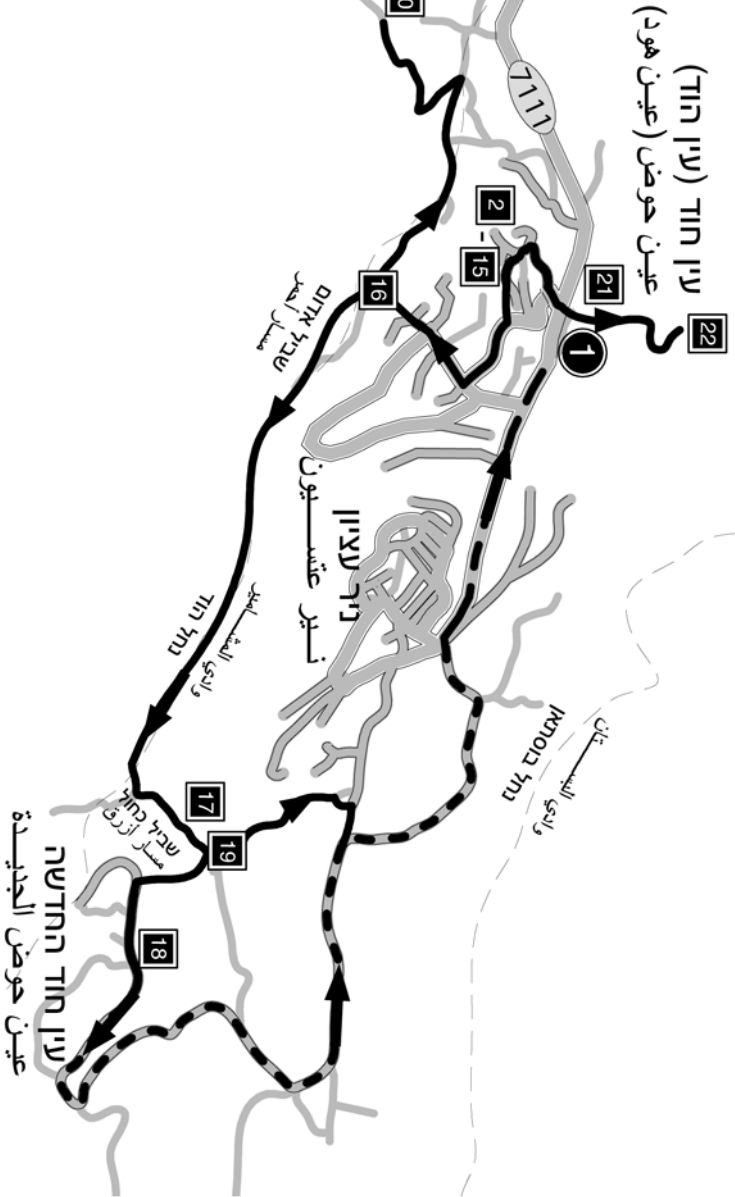
1954

تاريخ الاعتراف (نهائيا) //

٢٠٠٤

תאריך הכרה (סופי) //

2004

סוג מסלול // רגלי או משולב
نوع المسار // على الأقدام أو مدمج

נקודת מוצא // نقطة الانطلاق //

מגרש החניה של כפר האמנים עין הוד
موقف السيارات في قرية الفنانين عين هود

נקודת סיום // نقطة النهاية //

- חלופה 1: עין הוד אלג'דידה.
- חלופה 2: בתי הקברות של עין חוד / עין הוד.
- חלופה 3: כרם הזיתים של עין חוד.
- הבדיל 1: עין חوض الجديدة.
- הבדיל 2: مقبرة عين حوض/ عين هود.
- הבדיל 3: كرم الزيتون في عين حوض.

הגעה בתחבורה ציבורית // الوصول في المواصلات العامة //

לבאים מדרום או מצפון, ניתן לנסוע ברכבת ישראל לתחנת "חוף הכרמל" בחיפה ומשם להגיע במונית שירות לעין הוד. לחילופין ניתן להגיע באוטובוס בקווי אגד 921, 222 או 202, לבקש מהנהג לעצור בתחנת "עין הוד" על כביש מספר 4 ומשם להפוס טרמפ או ללכת ברגל כקילומטר במעלה כביש 7111 אל עין הוד.

للقدامين من الجنوب أو الشمال، من الممكن السفر بالقطار إلى محطة "حوف هكرمل" في حيفا ومن هناك الوصول بسيارة أجرة لعين هود. أو بالإمكان الوصول بباص أيجد رقم 921، 222 أو 202. الطلب من السائق الوقوف في محطة "عين هود" على شارع رقم 4 ومن هناك الوصول عن طريق توصيلة أو المشي حوالي كيلومتر واحد في شارع VIII إلى عين هود.

אורך המסלול // 6-3 קילומטרים
طول المسار // 3-6 كم

משך המסלול // مدة المسار //

- חלופה 1: ברכב, 3-4 שעות; ברגל, 4-5 שעות
- חלופה 2: ברכב, 4-5 שעות
- חלופה 3: ברגל, 5-6 שעות
- הבדיל 1: في السيارة، 4-3 ساعات، على الأقدام
- הבדיל 2: في السيارة، 5-4 ساعات
- הבדיל 3: على الأقدام، 6-5 ساعات

דרגת קושי // درجة الصعوبة //

- המסלול המשולב: קל
- המסלול הרגלי: בינוני
- המסלול המדמג: سهل
- המסלול על האقدام: متوسط

עונה מומלצת // الموسم المفضل //

סתיו, אביב, או יום חורף שמשי
الخريف، الربيع أو يوم شتوي مشمس.

פרטי המסלול تفاصيل المسار

הגעה ברכב פרטי // الوصول في سيارة خاصة //

לבאים מדרום או מצפון נוסעים בכביש החוף, יורדים במחלף עתלית וממשיכים מזרחה על כביש 721. פונים ימינה בצומת T, נוסעים דרומה בכביש מספר 4, פונים בפנייה הראשונה שמאלה אל כביש 7111 ונוסעים על פי השילוט אל עין הוד. חונים (חינם) במגרש החניה הציבורי משמאל לכניסה הראשית לכפר האמנים.

للقدامين من الجنوب أو الشمال يسافرون على شارع الشاطئ. ينزلون في مفتتح عتليت ويستمرون شرقاً إلى شارع VII. يتجهون إلى اليمين في مفتتح T، يسافرون جنوباً في شارع رقم 4، يتجهون إلى اليسار إلى شارع رقم VIII ويسافرون حسب الأشارات إلى عين هود. يوقفون السيارة مجاناً في الموقف العمومي إلى يسار المدخل الرئيسي لقرية الفنانين.

הבאים מדרום או מצפון נוסעים בכביש החוף, יורדים במחלף עתלית וממשיכים מזרחה על כביש 721. פונים ימינה בצומת T, נוסעים דרומה בכביש מספר 4, פונים בפנייה הראשונה שמאלה אל כביש 7111 ונוסעים על פי השילוט אל עין הוד. חונים (חינם) במגרש החניה הציבורי משמאל לכניסה הראשית לכפר האמנים.

הבאים מדרום או מצפון נוסעים בכביש מספר 70 לצומת פרידס ופונים ימינה (צפונה) בכביש מספר 4. ממשיכים עד הפנייה ימינה לעין הוד בכביש מספר 7111 וממשיכים בצורה דומה.

לבאים מדרום או מצפון נוסעים בכביש החוף, יורדים במחלף עתלית וממשיכים מזרחה על כביש 721. פונים ימינה בצומת T, נוסעים דרומה בכביש מספר 4, פונים בפנייה הראשונה שמאלה אל כביש 7111 ונוסעים על פי השילוט אל עין הוד. חונים (חינם) במגרש החניה הציבורי משמאל לכניסה הראשית לכפר האמנים.

للقدامين من الجنوب أو الشمال يسافرون على شارع الشاطئ. ينزلون في مفتتح عتليت ويستمرون شرقاً إلى شارع VII. يتجهون إلى اليمين في مفتتح T، يسافرون جنوباً في شارع رقم 4، يتجهون إلى اليسار إلى شارع رقم VIII ويسافرون حسب الأشارات إلى عين هود. يوقفون السيارة مجاناً في الموقف العمومي إلى يسار المدخل الرئيسي لقرية الفنانين.

ב-1953, בתקופה בה רשויות המדינה עסקו בהחרבתם של מאות יישובים פלסטיניים אחרים שרוקנו מתושביהם במהלך המלחמה, את עין חוד הוחלט דווקא לשמר – ולהפכו ל"כפר אמנים".

היסטוריה

חלפיה תאריכיה

أقيمت القرية الفلسطينية عين حوض، والتي امتدت أراضيها على حوالي 12,500 دونم، على المنحدر الغربي لسلسلة جبال الكرمل، حوالي 10 كم غربي حيفا. أقام القرية قبل 800 سنة. كما يروون، ضابط في جيش صلاح الدين يدعى حسام الدين، والمعروف أيضا بلقب أبو الهيجا: رجل الحرب. صلاح الدين بنفسه هو من أعطاه هذا اللقب.

הכפר הפלסטיני עין חוד, שאדמותיו הותרעו על כ-12,500 דונם, שכן על המדרון המערבי של רכס הכרמל, כ-15 קילומטרים דרומית לחיפה. הכפר, כך מספרים, נוסד לפני כ-800 שנה על ידי מפקד בצבא סלאח אלדין, חוסאם אלדין, הידוע גם בכינויו אבו אלהיג'א ובתרגום חופשי: איש מלחמה. את הכינוי העניק לו סלאח אלדין בכבודו ובעצמו.

كانت قرية عين حوض مزدهرة حتى تموز 1948، حينها قصفها الجيش الاسرائيلي من البحر خلال أيام محدودة، ورغم مقاومة السكان للمهاجمين. أخلت القرية من سكانها. في البداية بحث سكان القرية عن ملجأ في الجبال المجاورة، ومثل أغلبية اللاجئين من المنطقة تركوا في دالية الكرمل المجاورة، لاحقا تم إرسال اللاجئين من هناك باتجاه الشرق، قام بذلك، كما يبدو الصليب الاحمر، والتقوا في وادي عارة مع قوات عراقية أمرتهم بمواصلة السير باتجاه جنين. في نهاية المطاف بقيت غالبية اللاجئين من عين حوض في مخيمات اللاجئين

הכפר עין חוד שגשג עד יולי 1948, אז הופגז מן הים על ידי כוחות ישראלים בתוך ימים ספורים, וחרף התנגדות מתונה של תושבי הכפר להתקפה, הוא רוקן מתושביו. תחילה חיפשו תושבי עין חוד מפלט בגבעות הסמוכות, וכמו מרבית הפליטים מהאיזור התרכזו בדליית אלכרמל; מאוחר יותר פליטי עין חוד נשלחו מזרחה, כנראה על ידי הצלב האדום, ובוואדי ערה פגשו בכוחות עיראקיים שהורו להם להמשיך לצעוד בכיוון ג'נין. בסופו של דבר, מרבית פליטי עין חוד נותרו במחנות פליטים משני עברי הירדן. כחמישית מתושבי הכפר

جهتي نهر الاردن. نجح حوالي خمس من سكان القرية في البقاء في دولة إسرائيل عند نهاية الحرب. عرفهم القانون «بالحاضرين الغائبين»، أي: حاضرون كمواطنين في التعداد السكاني لعام ١٩٥٢. ولكن غائبون عن قراهم. أراضيهم وممتلكاتهم. وهكذا فقد ظلوا معدومي حقوق الملكية فيها بحسب قانون ممتلكات الغائبين لعام ١٩٥٠.

في ١٩٥٣، السنة التي قامت سلطات الدولة فيه بتهديم مئات البلدات الفلسطينية الأخرى التي أُخليت من سكانها خلال الحرب. تقرر الحفاظ على عين حوض بالذات - وتحويلها إلى «قرية فنانيين». في العام ١٩٥٤ تم تغيير أسم القرية من عين حوض إلى اسمها الجديد «عين هود». بحسب رؤيا مارسيل يانكو، الفنان اليهودي من أصل روماني وأحد مؤسسي حركة الداذا، تم توطين القرية بخيرة

הצליחו להישאר בתחומי מדינת ישראל בתום המלחמה, והוגדרו בלשון החוק כ"נוכחים נפקדים", דהיינו: נוכחים כאזרחים במפקד האוכלוסין של 1952, אבל נפקדים מכפריהם, אדמותיהם ורכושם, וכך משוללי זכויות קניין לפי חוק נכסי הנפקדים של 1950.

ב-1953, בתקופה בה רשויות המדינה עסקו בהחרבתם של מאות יישובים פלסטיניים אחרים שרוקנו מתושביהם במהלך המלחמה, את עין חוד הוחלט דווקא לשמר - ולהפכו ל"כפר אמנים". ב-1954 שונה שם הכפר עין חוד (שבערבית פירושו "מעין השוקת"), לשם החדש "עין חוד". לאור חזונו של מרסל ינקו, אמן יהודי רומני ואחד ממייסדי תנועת הדאדא, הכפר אוכלס מחדש במיטב יוצרי ישראל והיה למרכז של אמנות ואומנות. לא רבים

في ١٩٥٣، السنة التي قامت سلطات الدولة فيه بتهديم مئات البلدات الفلسطينية الأخرى التي أُخليت من سكانها خلال الحرب، تقرر الحفاظ على عين حوض بالذات - وتحويلها إلى «قرية فنانيين».

בידעי ישראל ואصبحت מרכזא للفن والفنون. القليلون يعلمون انه قبل تحويل القرية لقرية فنانيين كانت هنالك محاولة لتوطين القرية بمهاجرين من شمال أفريقيا، الذين رفضوا البقاء فيها. وقد ادعوا أن المكان مسكون بأشباه الماضي.

في هذه الأثناء، على تلة فوق عين هود، وللدقة على جبل الوسطاني، استوطن شخص لا يقل ابداعا - محمد محمود أبو الهيجا (أبو حلمي) مع ابنائه الأربعة، بنتاه وأبنائه أسرهم. استوطنوا في أراضيهم الزراعية، في خشش الرعيان، وبدأوا ببناء حياتهم من جديد. رغم كون المكان مسكونا لم يمنع ذلك «كاكال» من زراعة حرش، ولم يمنع الدولة من ضم الأراضي في سنوات الستين الى «بارك الكرمل القومي».

حتى ٢٠٠٤ اعتبرت عين حوض الجديدة قرية «غير معترف بها» حسب القانون الاسرائيلي. بيوت القرية التي عرفت على أنها «بناء غير قانوني»، كانت معدة للهدم. ومنع من سكانها تلقي الخدمات الأساسية مثل المياه، الكهرباء والمجاري أو شارع معبد.

יודעים שלפני הפיכתו של המקום לכפר אמנים נעשה ניסיון לאכלסו במהגרים מצפון אפריקה, אשר סירבו להישאר בו. המקום, כך טענו, רדוף רוחות עבר.

בינתיים, בגבעות שמעל עין חוד, וליתר דיוק בג'בל אלווסטאני (הגבעה המרכזית), התיישב אדם לא פחות יצירתי - מוחמד מחמוד עבד אלע'אני אבו אלהיג'א ("אבו חילמי") עם ארבעת בניו, שתי בנותיו ובני ביתם. הם התיישבו בשטחים החקלאיים שלהם, בבקתות הרועים שבבעלותם, והחלו בונים מחדש את חייהם. העובדה שהמקום היה מיושב לא הפריעה לקק"ל לנטע בו יער, ולא מנעה מהממשלה לספח אותו בשנות הששים ל"גן לאומי כרמל".

עד שנת 2004 נחשבה עין חוד אלג'דידה (עין חוד החדשה) לכפר "בלתי-מוכר" על פי החוק הישראלי. בתי הכפר, שהוגדרו בדיעבד כ"בנייה בלתי-חוקית", נועדו להריסה, ומתושביו נמנעו שירותים בסיסיים כגון מים, חשמל, ביוב וכביש גישה. ב-1992 זכה אמנם הכפר המאולתר להכרה רשמית

في ١٩٩٢ حازت القرية على اعتراف رسمي من وزارة الداخلية، وهكذا مرة أخرى عام ١٩٩٤. ولكن لم يتغير الكثير حتى ٢٠٠٤. حينها رفعت عين حوض الجديدة «فوق الخط». حسب أقوال وزير الاسكان في حينها. وتم الاعتراف بالقرية كبلدة رسمية ضمن المجلس الاقليمي «حوف هكرمل».

حركة الدا، التي اتبعها الكثير من فنانين عين هود، وضعت على رايها نقض القيم البرجوازية. في أشكالها وخطاباتها. واهتمت بشكل خاص بالجدليات. ميزة إضافية لفن الدا هو استعمال أغراض جاهزة وإخراجها من سياقها. في نظر الكثير من الفنانين، كانت عين حوض بمثابة «الغرض الجاهز». عظمة عين هود. في نظر الفنانين، كانت موجودة في الجمالية «البدائية» لبيوت القرية العريية. في الواقع، كان الفنانون هم من قاموا بإظهار

ممشرد הפנים، וכך שוב ב-1994, אולם הרבה לא השתנה עד 2004, אז הועלה עין חוד אלג'דידה "מעל הקו", בלשונו הציריית של שר השיכון דאז, והוכר כיישוב מן המניין במועצה האיזורית חוף הכרמל.

תנועת הדאדא, שברוחה פעלו רבים מאמני עין הוד, דגלה בשלילת מוסכמות בורגניות, צורניות ולשוניות, וגילתה עניין מיוחד בפרדוקסים. מאפיין נוסף של אמנות הדאדא היה שימוש בחפצים מן המוכן והוצאתם מהקשרם. בעיני האמנים, עין חוד היה objet trouvé או בעברית "רדי-מייד". ההוד של עין הוד, בעיני האמנים, היה נעוץ באסתטיקה ה"פרימיטיבית" כביכול של בתי הכפר הערבי. למעשה, האמנים הם שהדגישו את המראה ה"ילידי" - בין השאר הודות לשירותיהם למומחיותם של ילידי הכפר עצמם. במשך השנים

פרוי انه في السنوات الاولى بعد تأسيس قرية «عين هود»، حين يختلف الفنانون فيما بينهم على حدود الملكية، توجهوا للفلسطينيين من عين حوض الجديدة لكي يحكموا ويبتوا في الأمر.

المنظر «الأصلائي» للقرية - بفضل خدمات وتخصص أبناء القرية ذاتهم. على مدى سنوات، عمل مهجرو عين حوض كعمال في قرية آبائهم في الترميمات والحدائق والنظافة والحراسة وأحياناً كمحامين: يروى انه في السنوات الاولى بعد تأسيس قرية عين حوض، حين يختلف الفنانون فيما بينهم على حدود الملكية، توجهوا للفلسطينيين من عين حوض الجديدة لكي يحكموا ويبتوا في الأمر.

في أكتوبر ١٩٨٨، اندلع حريق على جبال الكرمل تسبب في أضرار كبيرة في عدد من البلدات، منها نير عتسيون وعين هود. وصلت النار يومها إلى مدخل عين حوض الجديدة. أيضاً ولكن السكان أوقفوها بقواهم الذاتية. انقطع تزويد الماء المرتجل من نير عتسيون، وتمحورت جهود رجال إطفاء النار في القرى اليهودية وفي إخلاء السكان. وبدا أن عين حوض الجديدة، القرية غير المعترف بها وسط الحرش، قد نُسيت تقريبا. عرضت نشرات الاخبار الفنانين المفجوعين مرة تلو الأخرى: «انتم لا تدركون معنى فقدان البيت، أن ترى كل ما عملت يختفي في ليلة وضحاها». وكذلك إحياءات «بعملية حرق

עבדו עקורי עין חוד כפועלים בכפר אבותיהם בשיפוצים, בגינון, בניקיון ובשמירה, ולעתים גם כבוררים: מסופר כי בשנים הראשונות לאחר ייסוד עין הוד, כאשר התגלעו בין האמנים מחלוקות על גבולות רכוש, הם פנו אל הפלסטינים מעין חוד אלג'דידה שיכריעו מה שייך למי.

באוקטובר 1998 השתוללה על רכס הכרמל שריפה שחוללה נזקים במספר יישובים, לרבות ניר עציון ועין הוד. האש הגיעה גם אל פאתי עין חוד אלג'דידה, אך התושבים בלמו אותה בכוחות עצמם. אספקת המים המאולתרת מניר עציון נותקה, ומאמצי הכבאים התמקדו בכיבוי השריפה ביישובים היהודיים ובפינוי תושביהם. עין חוד אלג'דידה, הכפר הבלתי-מוכר בלב היער, כמעט ונשכח. מהדורות החדשות הוצפו באנשים מבכים ("אתם לא יודעים מה זה לאבד בית, לראות את כל מה שיצרת נחרב בן לילה"), כמו גם ברמיזות על "הצתה על רקע לאומני". אחד מתושבי עין חוד אלג'דידה נחקר בחשד להצתה, אף שבמשטרה הודו כי אין ראיות התומכות בטענות הללו -

מסופר כי בשנים הראשונות לאחר ייסוד עין הוד, כאשר התגלעו בין האמנים מחלוקות על גבולות רכוש, הם פנו אל הפלסטינים מעין חוד אלג'דידה שיכריעו מה שייך למי.

على خلفية قومية، تم اعتقال احد سكان عين حوض الجديدة بتهمة إشعال النار، رغم أن الشرطة اعترفت أنها لا تملك أدلة تثبت ذلك . وبالفعل لم يتم تقديم لائحة اتهام ضده. نفس طريقة التعامل تكررت في الحريق الهائل في خريف ٢٠١١. مرة أخرى، ووجهت أصبع الاتهام للعرب وليس لأكواز الصنوبر القابلة للاشتعال التي زرعت لتطهير المكان من الزيتون والخروب.

ואכן הוא מעולם לא הועמד לדין. דפוס זה חזר על עצמו בשריפת הענק על הכרמל בסתיו 2011. שוב, האשמה הוטלה על הערבים ולא על הברושים הדליקים שניטעו כדי להפקיע את הנוף מהזית והחרוב.

הסיוור, כמו הסיפור, מתחיל בעין חוד. כאן נרכיב משקפיים דרמוקדיים שיאפשרו לנו לראות את רובדי ההיסטוריה על סתירותיה. איננו מבקשים לראות רק את מה שהיה ולהעמיד פנים כי ניתן להעלים את ההווה. ראייה דרמוקדית משמע לראות את ישראל/פלסטין בעת ובעונה אחת: כמו ישראל/פלסטין, מה שנראה הוא יפה מאוד – ובה בעת מכוער נורא, מתוק במיוחד ומר להחריד. יש דרכים רבות לגשת אל המציאות הזו, וזו המוצעת כאן היא רק אחת מהן. אפשרו לעצמכם, אם כן, להיות יצירתיים, הרי הגעתם לכפר אמנים.

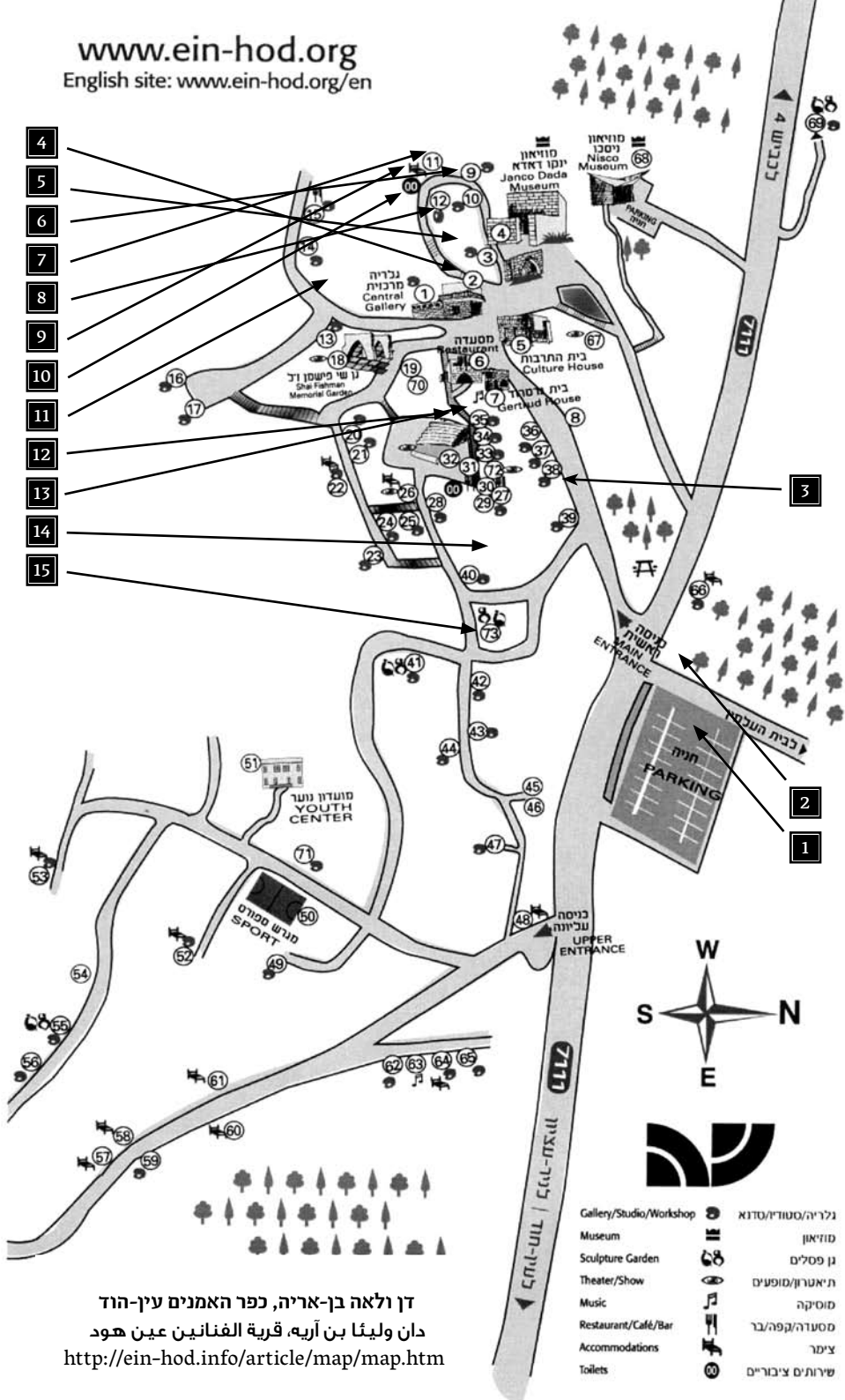
המסר, כמו הסיפור, מתחיל בעין חוד. כאן נרכיב משקפיים דרמוקדיים שיאפשרו לנו לראות את רובדי ההיסטוריה על סתירותיה. איננו מבקשים לראות רק את מה שהיה ולהעמיד פנים כי ניתן להעלים את ההווה. ראייה דרמוקדית משמע לראות את ישראל/פלסטין בעת ובעונה אחת: כמו ישראל/פלסטין, מה שנראה הוא יפה מאוד – ובה בעת מכוער נורא, מתוק במיוחד ומר להחריד. יש דרכים רבות לגשת אל המציאות הזו, וזו המוצעת כאן היא רק אחת מהן. אפשרו לעצמכם, אם כן, להיות יצירתיים, הרי הגעתם לכפר אמנים.

את הרב-ממדיות של המקום בחרתי להראות כאן על ידי הצגת שכבה נוספת של מידע על זו הנמסרת בסיוורים שמוצעים על ידי אגודת כפר האמנים.

אחזרת אظهار האبعاد המטעדדה ללמאן באוסטה ערוש טבקה אإاضافية من المعلومات على تلك التي تعرض في المسارات المقترحة من قبل لجنة قرية الفنانين.

אחזרת אظهار האبعاد המטעדדה ללמאן באוסטה ערוש טבקה אإاضافية من المعلومات على تلك التي تعرض في المسارات المقترحة من قبل لجنة قرية الفنانين. قائمة البيوت وأصحابها التي نستعرضها هنا أعطانا إياها، من سكان عين حوض الجديدة، مبنية على ذاكرته ومعرفته. الخريطة المرفقة أخذت، إن كنا هنا نتعامل مع الحقوق ومع الفنانين، من موقع لجنة قرية الفنانين. انطلقوا اذن للجولة «الرسمية» هذه، ولكن قولوا لأنفسكم أنكم لاجئون أو مهجرون فلسطينيون، واصغوا إلى كلام المرشدة/ عن طريق هذه المصفاة. حين ترون بيتا جميلا بشكل خاص تخيلوا أن هذا البيت كان لجدكم، أنظروا إليه بحب، بألم أو بغضب. حاولوا أن تقولوا للمتزهين في الجولة أن هذا البيت كان لكم. أنظروا كيف ستكون ردة فعلهم. في حال كان هنالك خطأ في القائمة، نعتذر للقراء، للمتزهين، للآجئین وللفنانين.

את הרב-ממדיות של המקום בחרתי להראות על ידי הצגת שכבה נוספת של מידע על זו הנמסרת בסיוורים שמוצעים על ידי אגודת כפר האמנים. רשימת הבתים ובעליהם המובאת לפניכם נמסרה לנו על ידי תושב עין חוד אלג'ידיה, לפי מיטב זיכרונו וידיעתו. את המפה המצורפת לקחנו, אם בזכויות וביוצרים עסקינו, מן האתר של אגודת כפר האמנים. צאו, אם כן, לסיור "רשמי" שכזה, אבל ספרו לעצמכם שאתם פליטים או עקורים פלסטינים, והקשיבו לדברי מדריכ/ת הסיוור דרך הפילטר הזה. כשתראו בית יפה במיוחד, דמיינו שהיה זה ביתו של סבכם; הביטו בו באהבה, בכאב, בכעס. נסו לומר למטיילים בקבוצה שהבית הזה היה שלכם. ראו כיצד הם מגיבים. במידה ונפלה טעות ברשימה, התנצלותנו לקוראים, למסיירים לפליטים ולאמנים.

- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15

Gallery/Studio/Workshop	גלריה/סטודיו/סדנא
Museum	מוזיאון
Sculpture Garden	גן פסלים
Theater/Show	תיאטרון/מופעים
Music	מוסיקה
Restaurant/Cafe/Bar	מסעדה/קפה/בר
Accommodations	צימר
Toilets	שירותים ציבוריים

דן וליאה בן-אריה, כפר האמנים עין-הוד
 دان وليئا بن آريه، قرية الفنانيين عين هود
<http://ein-hod.info/article/map/map.htm>

פי הזוויה הדרומית הדרומית. בלמקום יבוא השאד הודי בפי קאמלא מונעו מן הור ורדי. הז על פי מו יבדו קבר המחר חסין אבו ההיגא.

2 המחطة

בית גיורא בן דוף/ ממווד עבד אלהאדי חסין ההיגא. תרוז מן רקה אבו ההיגא (אם גהאד), אבנה אבו חלמי. פי 1948 הגר אבו ההיגא אל פי עין חוז החדה, הנא עאש חתי ממה.

2 תחנה מס'

בית גיורא בן דב / ממווד עבד אלהאדי חסין אבו אלהיג'א. נישא לרוקאיה אבו אלהיג'ה ("אם ג'יהאד"), בתו של אבו חלמי. ב-1948 גלה לעין חוד אלג'דידה, שם חי עד יום מו.

3 המחطة

בית זיפא קיניר/ זידאן חסין אבו ההיגא. קאן מחר עין חוז מן 1917 חתי 1936 ונאשט פי אורה הערבית 1939-1936. מת בכפר הולדתו, ונקבר בבית הקברות של הכפר.

3 תחנה מס'

בית זיווה קיניר / זיידאן חסין אבו אלהיג'א. היה מוח'תאר עין חוד מ-1917 עד 1936 ודמות פעילה במרד הערבי בשנים 1936-1939. מת בכפר הולדתו, ונקבר בבית הקברות של הכפר.

4 המחطة

סקרנאריה עין הוד (الطابق العلوي) וגاليري (الطابق السفلي)/ בית חסן אסעד עבד הקרימ אבו ההיגא. הגר אל מחר גנין, עאש הנא חתי ממה.

4 תחנה מס'

מזכירות עין הוד (קומה עליונה) וגלריית המכירות (קומה תחתונה) / בית חסן אסעד עבד אלקרימ אבו אלהיג'א. גלה אל מחנה הפליטים ג'נין, שם חי עד יום מו.

5 תחנה מס'

5 המחطة
جاليري العرض عين هود / المعصرة التحتانية. ملك عائلة إبراهيم.

גלריית התצוגה של עין הוד / בית בד תחתון, שהשתייך לבית איברהים.

מقابل المعصرة التي تحولت إلى صالة عرض. خارج متحف يانكو - دادا. يقف مقطع من جدار برلين. تذكروا الجدار التي كان طولها ٨ امتار وتمنعكم من زيارة جدتكم. طبيب الأسنان أو طبيب النساء. بيت الصلاة أو قرية آبائكم. في أيام السبت والاعباد من الممكن التمتع في طاولة «الخبز والزعتر» الواقفة هناك. ورؤية كيف أن أحفاد أم جهاد. من مهجري عين حوض. يوفرون وجبة من «الأصلانية» للسائح الإسرائيلي.

מול בית הבד, שהוסב לגלריה, מחוץ למוזיאון ינקו-דאדא, ניצב קטע מחומת ברלין. היזכרו בחומה שגובהה שמונה מטרים המונעת מכם לבקר אצל סבתכם, רופא השיניים או רופא הנשים, בית התפילה שלכם וכפר אבותיכם. בשבתות וחגים ניתן להתבונן בהתרחשות סביב דוכן ה"פיתה וזעתר" שניצב ליד, ולראות כיצד עקורי עין חוד, מספקים מנה חמה של "אותנטיות" לתייר הישראלי.

בפינה הצפון-מערבית ניתן למצוא את אחת המצבות הבודדות שנתרו שלמות, עשויה מאבן ודרדרה. זהו ככל הנראה קברו של המוחת'אר זיידאן חסין אבו אלהיג'א.

6 תחנה מס'

6 המחطة

بيت مارسيل يانكو/ محمود محمد عبد السلام أبو الهيجا (أبو فاروق). هجر إلى قرية اليامون في منطقة جنين ومن ثم انتقل إلى جنين. هناك عاش حتى مماته. (متحف يانكو دادا المجاور أقيم في ساحة بيته)

בית מרסל ינקו / מחמוד מוחמד עבד אלסלאם אבו אלהיג'א ("אבו פארוק"). גלה לכפר יאמון שבאיזור העיר ג'נין ובהמשך עבר למחנה הפליטים בעיר, שם חי עד יום מותו. (מוזיאון ינקו-דאדא הסמוך הוקם בחצר שלו).

7 תחנה מס'

7 המחطة

بيت صوفيا هليل/ بيت محمد محمود عبد الغني أبو الهيجا (أبو حلمي). هاجر مع عائلته الى قرية عين حوض الجديدة. هناك عاش إلى يوم مماته.

בית סופיה הלל / מוחמד מחמוד עבד אלע'אני אבו אלהיג'א ("אבו חילמי"). גלה עם משפחתו לעין חוד אלג'דידה, שם חי עד יום מותו.

8 תחנה מס'

8 המחطة

دكان أبو حلمي. باع فيها الأرز والسكر والطحينة وباقي المنتجات الأساسية للبيت.

חנות של אבו חילמי, בה הוא מכר אורז, סוכר, טחינה ושאר מוצרים בסיסיים למשק הבית.

9 תחנה מס'

9 המחطة

بيت أحمد محمود عبد الغني أبو الهيجا. مختار عين حوض منذ ١٩٣٦ حتى ١٩٤٨. بعد نفيه إلى قرية اليامون في ضواحي جنين. استمر في وظيفة مختار مهجري عين حوض في المخيم حتى مماته.

בית אחמד מחמוד עבד אלע'אני אבו אלהיג'א, מוח'תאר עין חוד מ-1936 עד 1948. לאחר שהוגלה אל הכפר יאמון בפאתי העיר ג'נין, המשיך לשרת כמוח'תאר של יוצאי עין חוד במחנה עד יום מותו.

בשבתות וחגים ניתן להתבונן בהתרחשות סביב דוכן ה"פיתה וזעתר" שניצב ליד, ולראות כיצד עקורי עין חוד, מספקים מנה חמה של "אותנטיות" לתייר הישראלי.

10 المحطة

בית שמוئיל רעינוני/ رشيد عبد السلام أبو الهيجا. هجر إلى مخيم اللاجئين جنين. عاش هناك حتى مماته.

11 المحطة

مراحيض عمومية/ بيت صالح عبد الهادي أبو الهيجا. هجر إلى مخيم اللاجئين في جنين. عاش هناك حتى يوم مماته.

12 المحطة

المعصرة العليا. ملك بيت أحمد.

13 المحطة

ساحة/ حسب القصة. هذه الساحة التي عاش حولها أربعة أبناء مؤسس القرية حسام الدين. ومنها انتشرت عائلات أبنائهم إلى باقي القرية في الأجيال اللاحقة.

10 תחנה מס'

שירותים ציבוריים / בית סאלח עבד אלהאדי אבו אלהיג'א. גלה אל מחנה הפליטים בג'נין, שם חי עד יום מותו.

11 תחנה מס'

בית שמואל רעינוני / ראשיד עבד אל סלאם אבו אלהיג'א. גלה אל מחנה הפליטים בג'נין, שם חי עד יום מותו.

12 תחנה מס'

בית בד עליון. השתייך לבית אחמד.

13 תחנה מס'

חצר / על פי המסופר, זוהי החצר ששביבה התגוררו ארבעת בניו של מייסד הכפר חוסאם אלדין, וממנה התפשטו משפחות צאצאיהם לרחבי הכפר בדורות הבאים.

في أيام السبت والاعياد من الممكن التمعن في طاولة «الخبز والزعتر» الواقفة هناك، ورؤية كيف أن أحفاد أم جهاد، من مهجري عين حوض، يوفرون وجبة من «الأصلاية» للسائح الإسرائيلي.

14 المحطة

خرية مجاورة لصندوق المرضى/ بقايا بيت وجدوه يقدر عمره بـ ٤٠٠ سنة.

15 المحطة

بيت أورسيلا ملبين/ أسعد حربية أبو الهيجا. هجر إلى مخيم اللاجئين في جنين، هناك عاش حتى مماته.

21 المحطة

مقبرة عين حوض/ في السابق مزبلة قرية الفنانين عين هود. في الزاوية الشمالية الغربية. بالامكان إيجاد الشاهد الوحيد الذي بقي كاملا مصنوعا من حجر وردي. هذا على ما يبدو قبر المخترع حسين أبو الهيجا.

2

14 تחנה מס'

חורבה סמוכה לקופת החולים / שרידי בית שגילו מוערך כ-400 שנה.

15 תחנה מס'

בית אורסולה מלבין / אסעד אלהרבייה אבו אלהיג'א. גלה אל מחנה הפליטים בג'נין, שם חי עד יום מותו.

21 תחנה מס'

בית הקברות של עין חוד / בעבר המזבלה של כפר האמנים עין הוד. בפניה הצפון-מערבית שלו ניצן למצוא את אחת המצבות הבודדות שנותרו שלמות, עשויה מאבן ורדרדה. זהו ככל הנראה קברו של המוחת'אר זיידאן חסין אבו אלהיג'א.

2

في طرف القرية الجنوبي، في منحدر الطريق من روضة الأطفال، ستجدون عدد من الطرق التي تؤدي إلى الوادي المتعرج من الشرق إلى الغرب. إلى حين كتابة هذه الكلمات، يبدو أنه لا يوجد طريق متبع للوادي، وطرق الوصول إليه تتغير من حين إلى آخر بسبب بناء البيوت وتجديد البنى. من المفضل إذن سؤال السكان في يوم الجولة عن طريق الوصول المثلى إلى عين حوض الجديدة. في نهاية المنحدر إلى الوادي، سترون مسار مع إشارة ابيض . أحمر . ابيض. سيروا على المسار واتجهوا شرقا في اتجاه عين حوض الجديدة [16]. انبهوا: المسار الضيق وغالبيته في صعود معتدل. فيه أشواك في بعض المواقع، وهو ليس مظلّل، ويمرّ من منطقة تعيش

בקצהו הדרומי של כפר האמנים, במורד הרחוב מגן הילדים, תמצאו מספר דרכי גישה היורדות אל הוואדי המשתפל ממזרח למערב. נכון לזמן כתיבת מילים אלה, דומה שאין דרך מלך אל הוואדי, ודרכי הגישה אליו משתנות מעת לעת בשל בניית בתים וחיידוש תשתיות. מומלץ לפיכך לשאול ביום הסיור עצמו תושבים מהמקום מהי דרך הגישה הטובה ביותר לוואדי. בתום הירידה אל הוואדי, תזהו שביל מסומן בסימון לבן-אדום-לבן. עלו על השביל וצעדו מזרחה (שמאלה) בכיוון עין חוד אלג'דידה [16]. שימו לב: השביל צר ומרביתו בעלייה מתונה. הוא קוצני לעתים, אינו מוצל, ועובר באיזור מחיה של חזירי בר. למתקשים

إلى هذا الوادي توجه سكان عين حوض في البحث عن سكينه. هنا اختبأت أزواج محبة. هنا لعب الأطفال وإلى هنا هرب السكان حين قصفت قريبتهم من البحر في تموز 1948.

فيها خنازير برية. لمن يستصعبون السير من المفضل عدم الاستمرار، العودة إلى موقف السيارات، والوصول إلى عين حوض الجديدة بالسيارة.

في سيركم في المسار أعلى التلة فكروا فيها على أنها نوع من الملجأ. إلى هذا الوادي توجه سكان عين حوض في البحث عن سكينه. هنا اختبأت أزواج محبة. هنا لعب الأطفال وإلى هنا هرب السكان حين قصفت قريبتهم من البحر في تموز 1948. تخيلوا الخوف، البلبلة، عدم الوضوح والوضوح. لم يخطر على بال أي منهم بأنه لن يعود أبداً إلى بيته. ومع هذا، بدأت في هذا الوادي بقية حياتهم: اليهود الساكنين في عين حوض اليوم لا ينوون الرحيل، وحقوق الفلسطينيين – التاريخية، السياسية، الاجتماعية – تُداس منذ أكثر من ستين عام.

بعد كيلومترين (لنا، ثلاثة بالغين وبناتان في عمر الخامسة في يوم حار امتدت الرحلة حوالي الساعة) ستصلون إلى مفرق مع مسار سير يحمل الاشارة ابيض . أزرق . ابيض. سيروا في هذا المسار إلى هدفكم الأخير: المنفى.

בהליכה מומלץ לוותר, לחזור אל מגרש החניה, ולהגיע ברכב לעין חוד אלג'דידה.

בלכתכם בשביל חשבו על יעדנו כעל מקום מפלט. אל הוואדי הזה פנו תושבי עין חוד בחפשם שקט, כאן הסתתרו זוגות אוהבים, כאן שיחקו ילדים, ולכאן נמלטו התושבים כשכפרם הופגז מן הים ביולי 1948. דמינו את הפחד, את הבלבול, את אי הוודאות, ואת הוודאות: איש מהם לא העלה בדעתו שלא ישוב לביתו. ועם זאת, בוואדי הזה החלה שארית חייהם: היהודים שחיים כיום בעין חוד אינם מתכוונים לעזוב, וזכויותיהם של הפלסטינים נרמסות מזה יותר מששים שנה.

לאחר כשני קילומטרים (לנו, שלושה מבוגרים ושתי ילדות בנות חמש ביום חם בהליכה מתונה, הדרך ארכה כשעה) תגיעו להצטלבות עם שביל הליכה שסימונו לבן-כחול-לבן. צעדו בשביל זה אל יעדכם הסופי: גלות.

אל הוואדי הזה פנו תושבי עין חוד בחפשם שקט, כאן הסתתרו זוגות אוהבים, כאן שיחקו ילדים, ולכאן נמלטו התושבים כשכפרם הופגז מן הים ביולי 1948.

بعد عبور الوادي (للدقة. جريان المجاري من عين حوض الجديدة. بلدة لا تتلقى الدعم الحكومي اللازم من أجل الحفاظ على البيئة) يستولون، بعد عشر دقائق الى ساحة باطون [17]. هنا من المفضل التوقف للراحة ولشرب الماء. بعد أن تستعيدوا قوتكم سترون أمامكم مفرقا. توجهوا إلى المسار الذي لا يحمل إشارة والذي يصعد إلى اليمين (وليس إلى المسار مع الاشارات إلى اليسار المؤدي إلى حظائر الحيوانات). من الممكن أن تجدوا أحصنة في الطريق، إن لم تقوموا بإزعاجهم فإنهم لن يزعجوكم. الرجاء اهتموا بإغلاق بوابات المراعي من ورائكم. استمروا في الصعود في المسار. هذا القسم هو منحدر شديد ومنزلق. بعد نصف كم (حوالي عشرة دقائق مشي) سترون على يمينكم مقبرة عين حوض الجديدة. هناك ذفن أبو حلمي أيضا. استمروا في المسار الملتوي إلى اليسار باتجاه التلة، وهكذا ستصلون إلى مركز القرية.

לאחר שתחצו את הנחל (ליתר דיוק, זרימת הביוב מעין חוד אלג'דידה, יישוב שעדיין לא מקבל את התמיכה הממשלתית הנחוצה לשמירה נאותה על איכות הסביבה) תגיעו, מקץ כעשר דקות, אל שוקת בטון [17]. כאן מומלץ לעצור למנוחה ולשתייה. לאחר שתחליפו כוחות, זהו לפניכם הצטלבות. פנו בשביל הלא מסומן העולה ימינה (ולא בשביל המסומן העולה שמאלה אל מכלאות בעלי החיים!). אפשר שתיתקלו בדרך בסוסים – אם לא תטרידו אותם, הם לא יטרידו אתכם. אנא הקפידו על סגירת שערי גדרות המרעה מאחוריהם. המשיכו לעלות בשביל. הקטע הזה תלול מאוד, ולעתים גם חלקלק. כעבור כחצי קילומטר (כעשר דקות הליכה), תראו מימינכם את בית הקברות של עין חוד אלג'דידה, שם קבור בין היתר אבו חילמי. המשיכו בשביל המתעקל שמאלה במעלה הגבעה, וכך תגיעו אל מרכז הכפר.

هناك مطعمان في القرية. أوصي بمطعم «البيت»، [18] مطعم تملكه عائلة محمد مبارك أبو الهيجا. مثل غالبية أبناء جيله. أبو الهيجا عمل في

ככפר שתי מסעדות. אני ממליצה על "הבית" [18], מסעדה בבעלות משפחת מוחמד מובארכ אבו אלהיג'א. כמרבית בני דורו, גם אבו אלהיג'א עבד

שבאב כעאמל באא فف قرفة أأءاءه. بعء ذلك ءرس الهنءسة المءنفة وأقام «لأنة الأرففن» الأمعفة الأولة الةف عالآة قضافا الفرف ففر المعآرف بها. فف أفام السبآ والأففاء فكون المآعم مزءءما وعلفه. نوصف بالآبب مسبقا.

بعء الوبآة اآرآوا للآآول فف مسارات القرفة. آذآوا أنكم آآواآءون فف منطفة سآنفة. وأنه من الممكن أن السكان راعفون بالآفاظ على نوع من الآصوفة فف آضم آآرة السواآ. آوقفوا للآطوا على شاطئ عآلفآ. اسآنشقوا الهواء النقف. آلآذوا بالهءوء وآآفلوا أصوات المولءات الأبءفة ورائآة آار البنزفن. فف 1999. آفن صورا الففلم «500 ءونم على القمر». هءة القرفة الواءعة الةف آفآقء للآهرفاء والماء والمآرف وطرفق معبء لفها كانت لرفما المكان الأكثر ضآفبا على وآة الأرض بسبب المولءات الكهرفاءفة.

بآعفرفوو كقولف بففن بكفر ابووو. لآآر مآن للماء הנءסה אזرفآف وهآفم آآ «آآوءة الأربعم», العموةا الرأشונה سآفלה بمآوقآ الكفرم ال«لآ»مؤكرم. بسبآوآة وبآآفم المسعءة ملاءة عء آفس مآوم, كآ شمولآ للآزمفن مرأش.

لآآر الأروآة آاو لسففل بسبفلف الكفر. آآرو شآآم نمآآآم بكرفب بآف مآورم, וכف آفسر شهففرم رفآو لسماور על مفءة של فرسفوء نوآآ ءرم الةفررم. عآرو للآآففآ על آوف عآلفآ, שאפו مלوا رفآافآفم آووفر آآ, الةعנגو על الشكس, وءمففو سרסور آנرסورم آمفءف ونفآوآ آءف بنزفن. ب-1999, كسآفلمآف آآ السرس «500 ءونم על الفرف», الكفر الفسرسورلف هءا, نسول الآשמל, المم, البفوب וכبفش آفשה, فهه أولف المآوم الرועش بفورآ على آءموا. شفمو لب לבآفم آءومف

المسآء آوآنن كآ سآرففآو فآنسآ معل آمروآ العآفم שעء 1998 السآفررو آآ الكفر, זו الفآة معل الفآهرا: أولف آفننو نرآفم, وموآءرفم كנוآآفم-نפקءفم, آآ كعآ لفقوآ ففשמع قولنو.

انآبهوا للففوآ مع القمرفء الأحمر وآذآوا آمالفة قرفة الفنانفن. انظروا إلى المسآء ومآآآه. آطآ المسآء بشكل آعلو مآآآه فوق قمم الأشآار الةف آبآآ القرفة آآف 1998. هءة كانت بمآآة مقولة: رفا نحن فر مرآفففن, ومعرففن على إننا آآصرون آائفون. ولكن الآن على الأقل سآسمعون صوآنا. بالمقابل, لم آعآرف وزارة الأءفان بالمسآء فف عفن آوض «القءفمة» كهءا بسبب كونه بلا مآآة. ءون الاعآراف به كمكان مقءس. آوله فنانو عفن آوض إلى بار. مآعم وبهءا آرفقوا قوآفنن الءفن الاسلامف وقوآفنن الآوق الرففع.

الرعمفف, وهفآآرو באسآسآفقا של كفر الآمنم. البفسو بمسآء وبآرففآو. المسآء آوآنن كآ سآرففآو فآنسآ معل آمروآ العآفم שעء 1998 السآفررو آآ الكفر. זו الفآة معل الفآهرا: أولف آفننو نرآفم, وموآءرفم كנוآآفم-نפקءفم, آآ كعآ لفقوآ ففשמع قولنو. المسآء بعفن آوآ «الفشנה», לעومآ آآآ, لآ الوكر كآآه על فءف مشرء الءوآة سآن فهه نسول آرفآ. بهعءر الكره كمآوم كقءوش, الفכו آوآو آمف عفن آوآ لبر-مسعءة ועبرو كآ על آوآف الءة المוסلمآف والهعم السوب.

חלופה 1

בדיל 1

إذا قدمت مشيا على الأقدام وتعبتم، وعين حوض الجديدة مليئة بالزوار، لن تجدوا صعوبة في العثور على توصيلة إلى موقف السيارات في عين هود، هناك تنهون المسار في مقبرة عين حوض [21] وعين هود [22]. تجولوا هناك كما وصف في نهاية البدل رقم 2. إذا وصلتم مشيا على الأقدام وتوّدون العودة مشيا، أيضا فعودوا من حيث أتيتم: انزلوا في منحدرات جبل «شوكت»، توجهوا في مسار إشارته زرقاء - بيضاء (يسارا) وبعد ذلك في مسار إشارته أبيض - أحمر - أبيض (يمينا) على طول الوادي باتجاه البحر [16]. عندما ترون بيوت قرية الفنانين على يمينكم اخرجوا من الوادي واصعدوا يميننا عودةً إليها ومن هناك إلى موقف السيارات خارجها.

אם באתם ברגל אך התעייפתם, ועין חוד אלג'דידה הומה מטיילים, לא תתקשו לתפוס טרמפ בחזרה אל מגרש החניה שבעין הוד, שם תסיימו את הסיור בבתי הקברות של עין חוד [21] ועין הוד [22]. סיירו בהם כמו שמתואר בסופה של חלופה 2.

אם באתם ברגל וכך גם ברצונכם לחזור, שובו על עקבותיכם: רדו במורדות ההר אל השוקת, פנו בשביל לבן-כחול-לבן דרומה (שמאלה) ולאחר מכן בשביל שסימונו לבן-אדום-לבן מערבה (ימינה) לאורך הוואדי בכיוון הימ. [16] כשתראו את בתי כפר האמנים מימינכם, צאו מהוואדי ועלו ימינה בחזרה אליו, ומשם החוצה למגרש החניה.

انظروا إلى المسجد ومئذنته. خطط المسجد بشكل تعلقو مئذنته فوق قمم الأشجار التي خبأت القرية حتى 1998. هذه كانت بمثابة مقولة، ربما نحن غير مرثيين، ومعرفين على إننا حاضرون غائبون، ولكن الآن على الأقل ستسمعون صوتنا.

חלופה 2

בדיל 2

مسار سيرا على الأقدام عودةً من عين حوض الجديدة إلى قرية الفنانين يمرّ بالقرب من كيبوتس نير عتسيون. انزلوا في منحدر الجبل من عين حوض الجديدة إلى «شوكت» في هذا المفرق اصعدوا إلى الشمال الشرقي [19] (يمينا) في مسار إشارته أبيض - أزرق. أبيض. باتجاه حظائر الحيوانات وكيبوتس نير عتسيون. وهو المكان الذي يمكن أن تفكروا فيه باللجوء والمنفى في سياق مشترك للفلسطينيين واليهود: نير عتسيون، الذي أقيم في العام 1948 بأيدي لاجئين من «غوش عتسيون» هو تجمع سكني ذو توجه ديني - يميني (خلافا لسكان قرية الفنانين عين حوض المحسوبة على العلمانية - اليسارية). وهو التجمع الذي زوّد قرية عين حوض الجديدة بالمياه عندما رفضت السلطات القيام بذلك على مدار سنوات.

מסלול רגלי חלופי בחזרה מעין חוד אלג'דידה לכפר האמנים עובר ליד קיבוץ ניר עציון. רדו במורדות ההר מעין חוד אלג'דידה אל השוקת, אולם בהצטלבות זו [19] עלו צפון-מזרחה (ימינה) בשביל שסימונו לבן-כחול-לבן, לכיוון מכלאות בעלי החיים וקיבוץ ניר עציון. זה המקום להרהר בפליטות ובגלות מכנה משותף ליהודים ולפלסטינים: ניר עציון, שהוקם ב-1948 על ידי פליטים מגוש עציון, הוא יישוב בעל צביון דתי-ימני (הבדיל מאוכלוסיית כפר האמנים עין הוד, המזוהה כחילונית-שמאלנית). יישוב זה הוא שסיפק מים לעין חוד אלג'דידה כאשר הרשויות סירבו לעשות זאת לאורך השנים. לאחר כשני קילומטרים, בהגיעכם אל פסגת ההר (הליכה של כ-20 דקות), פנו שמאלה בכביש הסלול המסומן לבן-שחור-לבן. הדרך הזו, שכיום משרתת את עין חוד אלג'דידה ושכוסתה על ידם באספלט קטע אחר קטע בשנים 2000-2010, לא נועדה במקורה למטרה זו, אלא הועדה לאפשר גישה למשאיות כיבוי-אש במקרה של שריפת

יעה. לנו בעקבות הריח בכיוון הרפת של ניר עציון. לפרות האלה היה חשמל הרבה לפני שתושביו הפלסטינים של עין חוד אלג'דידה זכו לכך.

// אזהרה // איני ממליצה לעשות את המסלול בהליכה, בייחוד לא עם ילדים קטנים. שולי הדרך צרים מאוד והמכוניות הנוסעות בה מפירות את השלווה ומהוות סיכון. את הרפת ניתן לראות גם מהרכב, אם תסעו בכביש הסלול מעין חוד אל-ג'דידה אל עין חוד / עין הוד.

בין אם בחרתם בחלופה 1, 2 או 3, אם טרם ירדה ההשיכה, צאו לסיור רגלי קצר אל בתי הקברות של עין הוד ועין חוד. הדבר עשוי לדרוש מכם מידה של עבודת בילוש, שכן בית הקברות הראשון [22] (במעלה השביל העולה צפונה) מטופח מאוד ואילו

בأنفسهم قطعة بعد أخرى في الأعوام ٢٠٠٠-٢٠١٠، غير مخصصة لهذا الغرض، وإنما لخدمة سيارات الإطفاء في حالة نشوب حريق في الأحرار. سيروا في أعقاب رائحة الحظائر في نير عتسيون. وكانت حظائر البقر هذه تزودت هذه بالتيار لكهربائي سنوات طويلة قبل أن يتزود به سكان عين حوض الجديدة.

// تحذير // لا أوصي بقطع المسار سيراً على الأقدام خاصة ليس مع أولاد صغار فجوانب الطريق ضيقة جداً والسيارات السائرة فيه تشكل خطراً. يُمكن رؤية الحظيرة من السيارة أيضاً إذا ما سافرتُم من عين حوض الجديدة إلى عين هود.

سواء اخترتُم بديل ١ أو ٢ أو ٣ وإذا ما لم يحلّ الليل بعد، اذهبوا لرؤية مقبرتي قريتي عين حوض. وقد يستغرق الأمر منكم التقصي والبحث. فالمقبرة

بالنسبة لسكان عين حوض الجديدة فإن فتح طريق للوصول إلى مستشفى أو مدرسة أو مركز تجاري أكثر أهمية من تقديس أشجار الزيتون التي لا يُقطف ثمرها على الأقل بأيديهم هم.

الأولى [22] (في الطريق الصاعدة شمالاً) تحظى برعاية خاصة بينما المقبرة الثانية تكاد تكون مستترة عن العين [21]. عملياً، هي موجودة بين موقف سيارة بيت جيورا بن دوف/محمود عبد الهادي حسين أبو الهيجاء واستعملت في الماضي كمزبلة لقرية الفنانيين. في مرحلة معينة وفي أعقاب توجهات متكررة لمهجري عين حوض فقد خصصت وزارة الأديان ميزانية لتنظيف المقبرة وتسييحها إلا أن الميزانية لم تصل أبداً إلى هدفها. مثال آخر لمواطنة درجة أ ومواطنة درجة ب حتى في القبر.

إذا عدتم إلى سياراتكم وخرجتُم من موقف سيارات قرية الفنانيين تستطيعون التوقف في كرم زيتون قديم [20] عند أسفل عين حوض الفنانيين على جانب شارع VIII قريبا من شارع رقم ٤ في بديل رقم ٣.

השני כמעט סמוי מן העין. [21] למעשה הוא נמצא ממש לרגליכם, בין מגרש החניה לביתם של גיורא בן דב / מחמוד עבד אלהאדי חוסיין אבו אלהיג'א ובעבר שימש כמזבלה של כפר האמנים. בשלב מסוים, בעקבות פניות חוזרות ונשנות של עקורי עין חוד, הקצה משרד הדתות תקציב לניקוי בית הקברות ולגיזורו, אולם הכסף מעולם לא הגיע ליעדו. הרי לפניכם דוגמא נוספת לאזרחות סוג א' ואזרחות סוג ב' – אפילו בקבר.

אם חזרתם אל מכוניתכם ויצאתם מחניית כפר האמנים, תוכלו לעצור בכרם הזיתים העתיק [20] שלמרגלות עין חוד / עין הוד, בצד הדרומי של כביש 7111, קרוב מאוד לכביש מס' 4, כמתואר בחלופה 3.

אנזלווה פה מסר הוודי إلی «شوكت» ووصلوآ جنوبآ فہ مسر إشارته أبيض . أرق . أبيض كآ مبين أعلام. لكن بدل التوجه يمينا إلی قرية الفنانيين واصلوآ السیر إلی أمام فہ منحدر الوادي بضع مئات من الأمتار. فہ أسفل الوادي تصلون إلی كرم زيتون [20] عمر الأشجار فيه يصل إلی 60-70 سنة. هنا. تُقام كل عام بينالآ النحت لقرية حين حوض الفنانيين. فہ أحد الأيام توجهت أمينة البيانالآ إلی فنان فلسطيني ودعته للمشاركة فہ المعرض. لأن الأمور بشأن عين حوض خافية أكثر مما هي بينة توجه الفنان إلی محمد مبارك أبو الهيجاء من عين حوض الجديدة للاطلاع بمساعدته على تاريخ المكان. عرض أبو الهيجاء أمامه المصاعب الأساسية لسكان القرية. وكانت فہ حينه: عدم وجود بُنى تحتية

רדו בשביל דרך הוואדי אל השוקת והמשיכו דרומה בשביל שסימונו לבן-כחול-לבן כפי שתואר לעיל, אולם במקום לפנות ימינה אל כפר האמנים המשיכו קדימה במורד הוואדי עוד כמה מאות מטרים. בתחתית הוואדי תגיעו אל כרם זיתים, [20] אשר גילם של העצים בו מוערך בכ-400-600 שנה. כאן נתקיימה, משך שנים, הביאנלה לפיסול של כפר האמנים עין הוד. יום אחד פנתה אוצרת אל אמן פלסטיני נודע והזמינה אותו להשתתף בתערוכה. האמן, שידע כי כשמדובר בעין הוד רב הנסתר על הנגלה, פנה אל מוחמד מובארכ אבו אלהי'א מעין חוד אלג'דידה על מנת ללמוד על המקום. אבו אלהי'א הציג בפני האמן את הקשיים העיקריים של תושבי הכפר, דהיינו, בזמנו: העדר תשתיות

עבור תושבי עין חוד אלג'דידה, הגישה לבית הספר, לבית החולים או לקניון היתה חשובה יותר מקידוש עצי הזית שאינם נמסקים – לפחות לא על ידם.

أساسية مثل شارع إلی القرية. وكانت التوجهات المتكررة لسكان عين حوض الجديدة بخصوص فتح شارع على طول الوادي (حيث نزلتم) قد رُفضت من سكان قرية الفنانيين بادعاء أن الأمر سيخرب البيئة الطبيعية ويأتي على كرم الزيتون المعمر. هذا فہ حين أن سكان عين حوض الجديدة ادعوا أن الزيتون عُرس هناك بأيدي أجدادهم وأن من حقهم أن ينتقصوا من ماضيهم لضمان مستقبلهم (فہ ذلك الحين كان طول الطريق الترابية المتعرجة داخل حرش «كبرن كبيمت» من عين حوض الجديدة إلی شارع رقم 4 حوالي 8 كم بينما المسافة خط هواء هي 2 كم فقط). بالنسبة لسكان عين حوض الجديدة فإن فتح طريق للوصول إلی مستشفى أو مدرسة أو مركز تجاري أكثر أهمية من تقديس أشجار الزيتون التي لا يُقطف ثمرها . على الأُقل بأيديهم هم (أنظر الصورة). بعد أن سمع الفنان الحكاية قرر المشاركة فہ البيانالآ واقترح عملا هو عبارة عن شق شارع وسط كرم زيتون. وقد قُبل اقتراحه. الشارع كُفن ؟ فليكن. شارع حقيقي؟ يا للهول !

בסיסיות כמו כביש גישה. בקשותיהם החוזרות של תושבי עין חוד אלג'דידה לסלול כביש לאורך הוואדי (שזה עתה ירדתם בו) נתקלו בסירוב מצד תושבי כפר האמנים, בנימוק שהדבר ישחית את הסביבה, יפגום בנוף ויביא כליה על כרם הזיתים העתיק. מנגד טענו תושבי עין חוד אלג'דידה כי עצי הזית שניטעו בידי אבותיהם שייכים להם, וזכותם לסכן את עברם על מנת להבטיח את עתידם (באותה עת, אורכה של דרך העפר המתפתלת ברחבי יער הקק"ל מעין חוד אלג'דידה אל כביש מס' 4 היה כ-2 קילומטרים, בעוד בקו אווירי המרחק הוא כ-2 קילומטרים בלבד). עבור תושבי עין חוד אלג'דידה, הגישה לבית הספר, לבית החולים או לקניון היתה חשובה יותר מקידוש עצי הזית שאינם נמסקים – לפחות לא על ידם (ראו תמונה בעמוד הבא). לאחר ששמע זאת אישר האמן הפלסטיני את השתתפותו בביאנלה והציע את עבודתו: סלילת קטע כביש בתוך כרם הזיתים. הצעתו התקבלה. כביש כאמנות? סבבה. כביש או נמות? גוועלד!

لم يُشارك الفنان في نهاية الأمر. ولم يتم فتح الشارع وتم الحفاظ على جمال المكان وعلى بشاعة الواقع. مثل يوم سبت كثيرة السكاكر والمحليات التي عادة ما تنتهي بأوجاع بط وغثيان.

בסופו של דבר, האמן לא השתתף בביאנלה. הדרך, תרתי משמע, לא נסללה, יופיו של המקום נשמר, וכך גם כיעורה של המציאות.

// المصادر //

جونس، راحيل ليئا (2002). ٥٠٠ دونم علي القمر. فيلم وثائقي من ٤٨ دقيقة عن عين حوض. وقرية الفنانين وعين حوض الجديدة. إنتاج: RLJ Productions/NY, Memento!/Paris and Sindibad Films/London, 2002.

// מקורות //

ג'ונס, רחל לאה (2002), 500 דונם על הירח: סרט תיעודי בן 48 דקות על עין חוד, עין חוד ועין חוד אלג'דידה. בהפקת: RLJ Productions/NY, Memento!/Paris and Sindibad Films/London.

Slyomovics Susan (1998), **The Object of Memory: Arab and Jew Narrate the Palestinian Village**, University of Pennsylvania Press.

Khalidi Walid (ed.) (1992), **All That Remains: The Palestinian Villages Occupied and Depopulated by Israel in 1948**, Institute of Palestine Studies: Washington D.C.

כרם זיתים עתיקים // כרם זיתון קדیم

מסגד עין חוד אלג'דידה // عين حوض الجديدة